

— 'Αλλὰ μεταξύ τοῦ ἀποτυχόντος αὐτοῦ γάμου καὶ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μας παρῆλθον ἔτη ὀλόκληρα. . .

— Ἐλθθα πληροφορίας. Γνωρίζω τῆς ζωῆς τῆς πᾶσαν ὥραν σχεδόν. Σᾶς λέγω δὲ ὅτι ἡ δεσποινὴς Σαὶν-Ζενὲ εἶνε ἀξία καὶ ὑμῶν καὶ ἐμοῦ· διότι τὸ γνωρίζω. Δὲν μὲ κατέστησε τυφλὸν ἀνόητον πάθος, ὄχι! Ἐρως σοβαρὸς, θεμελιούμενος ἐπὶ τῆς κρίσεως, τῆς παραβολῆς πρὸς ὅλας τὰς ἄλλας γυναῖκας, καὶ τῆς βεβαιότητος, μοῦ ἔδωκε τὴν δύναμιν νὰ σιωπήσω, νὰ περιμείνω καὶ νὰ θελήσω νὰ σᾶς πείσω ἐν πλήρει συνειδήσει.

Ὁ μαρκήσιος ὠμίλησεν ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν μητέρα του, καὶ ἐθριάμβευσεν. Ἡ εὐγλωττία τοῦ πάθους του καὶ ἡ υἱική του στοργή, ἧς τοσαῦτα εἶχε παράσχει δείγματα, συνεκίνησαν τὴν μαρκησίαν καὶ ἐνέδωκε.

— Λοιπὸν! ἀνεφώνησεν ὁ μαρκήσιος, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ τὴν καλέσω ἐδῶ ἐκ μέρους σας; Θέλετε νὰ τῆς εἰπῶ πρώτην φοράν ἐνώπιόν σας, εἰς τοὺς πόδας σας, ὅτι τὴν ἀγαπῶ; Βλέπετε, δὲν τολμῶ νὰ τῆς τὸ εἰπῶ μόνος πρὸς μόνην. Ἐν βλέμμα τῆς ψυχρόν, μία λέξις δυσπιστίας θὰ μοῦ συνέτριβε τὴν καρδίαν. Ἐδῶ ὅμως, ἐπὶ παρουσίᾳ σας, θὰ ὁμιλήσω καὶ θὰ δυνηθῶ νὰ τὴν πείσω.

— Υἱέ μου, εἶπεν ἡ μαρκησία, ἔχεις τὸν λόγον μου. Βλέπεις, ἐξηκολούθησε θλίβουσα αὐτὸν ἐν τῇ ἀσθενεῖ τῆς ἀγάλλῃ, ὅτι δὲν σοῦ τὸν ἔδωκα μὲν μὲ αὐθόρμητον χαρὰν ἀλλὰ τοῦλάχιστον μὲ στοργὴν ἀπεριόριστον καὶ χωρὶς ἐπιφύλαξιν. Ἐν μόνον ἀπαιτῶ, νὰ σκεφθῆς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας περὶ τῆς θέσεώς σου. Τὰ πράγματα μετεβλήθησαν, διότι ἔχεις ἤδη τὴν συναίνεσίν μου, περὶ ἧς οὐδεμίαν εἶχες βεβαιότητα πρὸ μιᾶς ὥρας. Πρὶν τὴν λάθῃς, ἐνόμιζες ὅτι σ' ἐχώριζον ἀπὸ τὴν δεσποινίδα Σαὶν-Ζενὲ ἐμπόδια τὰ ὁποῖα ὑπέθετες δυσυπέβλητα, καὶ τὰ ὁποῖα ὑπέθαλλον ἴσως τὴν ἐπιθυμίαν σου. Μὴ σείῃς τὴν κεφαλὴν. Ποῦ τὸ ἠξεύρεις; Ἐπειτα δὲν σοῦ ζητῶ καὶ μεγάλα πράγματα. Εἰκοσιτέσσαρας μόνον ὥρας νὰ μὴ τῆς εἰπῆς τίποτε. Κ' ἐγὼ ἡ ἴδια ἔχω ἀνάγκην νὰ συνοικειωθῶ, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, μὲ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποῖαν ἔλαβον, ὥστε τὸ πρόσωπόν μου, ἡ ταραχή μου, τὰ δάκρυά μου ἴσως νὰ μὴ προδώσωιν εἰς τὴν Καρολίαν πόσον ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ὑπῆρξε δι' ἐμὲ δύσκολος.

— Ναί, ναί! ἔχετε δίκαιον! ἀνεφώνησεν ὁ μαρκήσιος. Ἄν τὸ ἐμάντευε, δὲν θὰ μὲ ἄφινεν ἴσως νὰ ὁμιλήσω. Αὔριον λοιπὸν, καλὴ μου μητέρα! Εἰκοσιτέσσαρας ὥρας εἶπατε; Πολλὰ εἶνε!.. Κ' ἔπειτα. . . εἶνε μία μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Θ' ἀγρυπνήσητε λοιπὸν καὶ αὔριον;

— Βεβαίως, ἀφοῦ ἔχομεν συναυλίαν αὔριον εἰς τὰς αἰθούσας τῆς νέας δουκίσσης. Δι' αὐτὸ

πρέπει νὰ κοιμηθῶμεν ἀπόψε. Μήπως ἔχεις σκοπὸν νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν χορὸν;

— Δότε μου τὴν ἄδειαν. Εἶνε ἀκόμη ἐκεῖ. . . καὶ εἶνε τόσον εὐμορφη μὲ τὸ λευκὸν τῆς φόρεμα καὶ μὲ τοὺς μαργαρίτας τῆς. Σᾶς βεβαιῶ δὲν τὴν εἶδα ἀρκετὰ. Δὲν ἐτόλμων. Τώρα μόνον θὰ τὴν ἰδῶ καλὰ.

— Ὅχι! κάμε μου καὶ σὺ αὐτὴν τὴν θυσίαν, νὰ μὴ τὴν ἰδῆς καὶ νὰ μὴ τῆς ὁμιλήσῃς, ἕως αὔριον τὸ βράδυ. Ὁρκίσου μου, ἀφοῦ βεβαίως δὲν θὰ κοιμηθῆς, νὰ συλλογισθῆς αὐτὴν, ἐμὲ καὶ σὲ αὐτὸν μόνος σου, ἐπὶ τινὰς ὥρας καὶ αὔριον τὸ πρῶτ' ἀκόμη. Νὰ μὴν ἔλθῃς ἐδῶ πρὸ τῆς ὥρας τοῦ γεύματος. Πρέπει ὀρκίσου μὲ τὸ!

Ὁ μαρκήσιος ὠρκίσθη κ' ἐτήρησε τὸν λόγον του. Ἄλλ' ἡ μόνωσις, ἡ νύξ, ἡ λύπη ὅτι δὲν ἔβλεπε τὴν Καρολίαν καὶ ἄφινεν αὐτὴν ἐν μέσῳ ξένων βλεμμάτων καὶ θωπειῶν, ἠῤῥησαν τὴν ἀνυπομονησίαν του καὶ ἀνεροίπισαν τὴν φλόγα τοῦ πάθους του. Ἄλλως δὲ αἱ προφυλάξεις τῆς μητρὸς του, καὶ τοὶ φρόνιμοι καθ' ἑαυτὰς, ἦσαν παιδαριῶδες ἀπέναντι ἀνδρὸς ὅστις ἀπὸ καιροῦ ἤδη ἐσκέπτετο καὶ ἤθελε.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΕΝ Τῇ ΔΥΣΕΙ

ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 553.

ΚΒ'.

Μετὰ τὰς ἐν Τάρφ καὶ Νοβάρφ μάχας οἱ Στρατιῶται ἐξακολουθοῦσι τὸν κατὰ τῶν Γάλλων πόλεμον ἐν Νεαπόλει καὶ Καλαβρίᾳ. Ὁ, τι ἔπαθον ὁ Κάρολος καὶ ὁ δοῦξ τῆς Αὐρηλίας, τὰ αὐτὰ καὶ χειρότερα ἐδοκίμασαν οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ βασιλέως Γιλβέρτος de Montpensier, καὶ Στούαρτ d' Aubigny. Μετὰ τῶν Στρατιωτῶν πολεμοῦσιν ἐν Καλαβρίᾳ καὶ οἱ γαλεῶται ⁴⁾. Διάφοροι τῶν ἡμετέρων πολεμιστῶν διαπρέψαντες τότε ἔλαβον ἀδράς συντάξεις ἐν Ζακύνθῳ, Κερκύρᾳ, καὶ ἐν τῇ μετ' ὀλίγον διὰ τῆς συνδρομῆς των κατακτηθεῖση Κεφαλληνίᾳ, ὡς καὶ ἐν Λευκάδι, γενόμενοι οἱ γενάρχηι τοῦ ἀρχοντολογίου τῆς Ἑπτανήσου. Πολλὰ ψηφίσματα τῆς Γερουσίας εὐφρόμως ἀνακηρύττουσι τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας καὶ τοὺς θριάμβους τῶν Στρατιωτικῶν ἀρχόντων Βουζύκη, Φροσύνα καὶ Θεράκη Ναυπλιέων, Καρυοδόντα ἀρχοντος τοῦ Δοκοῦ, ἀδελφῶν Ἄν-

⁴⁾ Sanuto, la spedizione di Carlo VIII, σελ. 493.

δρομηθαίων ἀρχόντων τῆς Πεδιάδος, Θεοδώρου καὶ Ἰωάννου Παλαιολόγου Λεονταριτῶν, Παγωμένου Δριμῆ καὶ Βασκοῦ Κορωναιῶν, Θεοδώρου Κόντου, Λέκα Προγόνου καὶ Δημητρίου Πρωτοστράτορα Μονεμβασιωτῶν, τριῶν Ράλλιδων, δύο Μποχαλαίων καὶ Κιβάκου Σπαρτιατῶν, Μενάγια, Καρούσου, Κομποθέκρα καὶ Μάτεση Μεθωναίων ἐγκαταστάτων ἐν Κεφαλληνίᾳ, Λάσκαρη, Μεγαδούκα καὶ Λούζη Ζακυνθίων, καὶ τῶν Αἰτωλῶν Νικολίτσα, Μαλακάση, Μέχρα, ἀδελφῶν Σκιαδοπούλων κλπ.

Ὀνομαστότερος ὅμως ὄλων τούτων ἐγένετο ὁ προρορηθεὶς Μερκούριος Μπούας· ἀληθὴς ἀπόγονος τοῦ Πύρρου, ἐπὶ τριάκοντα συνεχῆ ἔτη πολεμεῖ ὡς οὗτος ἄνευ ὀρισμένου σκοποῦ, μόνον καὶ μόνον διὰ ν' ἀκουσθῆ εἰς Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν, ὡς συνεχῶς λέγει ὁ βιογράφος του. Λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πλούσιον τιμάριον ἐν Νεαπόλει, ὀνομασθεὶς ὑπὸ μὲν τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' ἀρχηγὸς τοῦ γαλλικοῦ ἵππικοῦ καὶ κόμης τοῦ Ἀκουίνου καὶ τῆς Ρόκας-Σέκας, ὑπὸ δὲ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ στρατηγὸς καὶ κόμης τοῦ Ἰαζ καὶ τοῦ Σοάβε, φερτωμένος ἐκ βαρυτίμων βασιλικῶν περιδεραίων, παρχσήμων, χρυσοκεντήτων σημαίων καὶ ἐνδυμασιῶν, ἐνῶ δύναται ν' ἀπολαύῃ ἐν ἀνέσει τὸν δι' αἰματηρῶν ἰδρώτων ἀποκτηθέντα πλοῦτόν του, προτιμᾷ νὰ περιπλανᾶται ἐν ὅλῃ τῇ Εὐρώπῃ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πεντακοσίων ἢ χιλίων Λεονταριτῶν, Σπαρτιατῶν καὶ Μακεδόνων ἱππέων του, ζητῶν τὸ στοιχείον του· εἰς τὸν ἀνήρεμον τοῦτον πολεμιστὴν ἀκριβῶς ἐφαρμόζεται ὁ ὑπὸ Ξενοφῶντος διαγραφεὶς χαρακτήρ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Μυρίων, τοῦ Κλεάρχου «ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης, αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ραθυμεῖν βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως, αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν. Ἐκεῖνος δὲ ὡσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονὴν ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. Οὕτω μὲν φιλοπόλεμος ἦν» Ἀνάβ. Β, 6, 6.

Συστάσει καὶ προτροπῇ τοῦ διασήμου Τριβούλτση ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' ἐζήτησε τὸν Μερκούριον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του ἅμα ἀνερορήθη βασιλεὺς τῆς Γαλλίας καὶ ἀπεφάσισε τὴν εἰς Λομβαρδίαν ἐκστρατείαν (1498). Ἄλλ' ὁ Ἕλλην πολεμιστὴς θεωρῶν ἀκόμη νωπὸν τὸ ὑπ' αὐτοῦ χυθὲν γαλλικὸν αἷμα, ἅμα δὲ καὶ συνθεδεμένους δι' ἀτομικῆς φιλίας πρὸς τὸν δούκα τὸν Μιλάνου, Λουδοβίκαν Σφόρτσαν, ἐπροτίμησε νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τούτου. Καὶ οὐ μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη πρὸς τοὺς εἰσβαλόντας Γάλλους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ὑφ' ἀπάντων τῶν ἄλλων Στρατιωτῶν καὶ οἰκείων ἐγκαταλειφθέντα ἠγεμόνα πρέμεινεν ὁ μόνος πιστὸς ἑταῖρος καὶ φύλαξ, διασώσας τούτον μετὰ τῆς οἰκογενείας ἐκ μέσου πολυαριθμῶν ἐχθρῶν, καὶ

ἀσφαλῶς ὁδηγήσας εἰς Βαυαρίαν. Ἐντεύθεν ἐπανελθὼν μετὰ τοῦ Σφόρτσα ἐπὶ κεφαλῆς Γερμανῶν καὶ Ἑλβετῶν, πολεμεῖ πρὸς τοὺς Γάλλους ἐν Νοβάρᾳ καὶ Μορτάρᾳ μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1500 παραδόσεως τοῦ δουκὸς εἰς τοὺς Γάλλους ὑφ' αὐτῶν τῶν μισθοφόρων Ἑλβετῶν.

Ἐν ἔτει 1502 κηρυχθέντος τοῦ πρὸς Ἴσπανοὺς πολέμου τῶν Γάλλων, ὁ ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' ὀνομασθεὶς ἀρχιστράτηγος μαρκέσιος τῆς Μαντουῆς, κατέπεισε τὸν παλαιὸν συναθλητὴν Ἴνα, μιμούμενος αὐτόν, δεχθῆ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Γαλλίας.

..... ἔς ἄλογα τετρακόσια
 με Μακεδόνας ἐλεκτούς πάντες δὲ τότε ὠμόσαν
 ἔς τὸν βῆγαν νὰ εἴν' αἰεὶ πιστοὶ, δι' αὐτόνον ν' ἀποθάνου
 ἀνδρείως, καὶ τὸ αἷμα των κάτω ἔς τὴν γῆν νὰ βάνου.

Ἀριστεύσας ὁ Μερκούριος ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Γαρηλιάνου (1503) ὀνομάσθη ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' κόμης καὶ ἀρχηγὸς τοῦ ἐλαφροῦ ἵππικοῦ:

Εἰς τὰ λιντζέρα τ' ἄλογα ποῦ ἄσαν ἔτη χιλιάδες,
 καπετάνιον τὸν ἔποιε, τοῦ δούλευαν βηγάδες.

Οἱ ἱστορικοὶ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ δὲν ἐξηκρίβωσαν ἔτι πῶς διοργανίσθη τὸ ἵππικὸν τῆς Γαλλίας, οὔτε ποῖοι ἦσαν οἱ πρῶτοι αὐτοῦ διοικηταί· εἶδομεν ὅτι ἐν ἔτει 1499 ὁ de Fontrailles ὀνομάσθη ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ βασιλέως Ἑλλήνων Στρατιωτῶν· ἐν τούτοις ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Γενούης (1507), ὁ μὲν de Fontrailles διοικεῖ σῶμα πενταμισχιλίων πεζῶν Γάλλων καὶ Ἰταλῶν, τὸ δ' ἐλαφρὸν ἵππικὸν διοικεῖται ὑπὸ τοῦ Μερκουρίου· ἀλλ' ὁ Στρατιωτῆς δὲν παρέλαβε τὸ ἵππικὸν ἀπὸ τοῦ προειρημένου πρώτου ἀρχηγοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τινος διαδόχου του ἀνήκοντος εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον τῆς Γαλλίας, ὡς ὑποδηλοῖ ὁ Κορωναιὸς· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν ἐφάμιλλον τοῦ Βαγιάρδου καὶ τοῦ Φοντράιλ Λουδοβίκου d' Ars, μνημονεύονται πρὸ τοῦ Μερκουρίου ὑπηρετοῦντες Στρατιῶται. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1500 ὁ προρορηθεὶς ἱππότης καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Λομβαρδῶν ἔφθασε μετὰ τοῦ σώματός του πρὸ τοῦ παραρρέοντος τῇ Νοβάρᾳ ποταμοῦ Τεκίνου, τοῦ ὁποῦοι τὰς γεφύρας εἶχον καταστρέψει οἱ χωρικοί. Ἐνῶ δὲ ἠπόρει πῶς νὰ περάσῃ, αἰεὶ Ἄλθανός, γράφει ὁ χρονογράφος Ἰωάννης d' Auton, εὐρὼν πρόπον νὰ διαβῆ τὸν ποταμὸν ἔφθασεν εἰς Γαλιάτην, ἔθα εὖρε τὸν κόμητα de Ligny, πρὸς ὃν ἀνήγγειλε τὰ κατὰ τὸν Ἄρς. » Τὰ γεγονότα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἀπὸ τοῦ 1499 παρληφθέντες ἐν Γαλλίᾳ Στρατιῶται οὔτε ἐν σῶμα ἀπετέλου, οὔτε τὴν τακτικὴν των ἀμέσως ἐδίδαξαν εἰς τοὺς συναδέλφους. Κατὰ τὸν προμνημονευθέντα Porto μία τῶν κυριωτέρων ἀρετῶν τῶν Ἑλλήνων ἱππέων ἦτο ἡ διάβασις τραχυτάτων ὀρέων καὶ ποταμῶν. Τὸ 1509 ὁ Μερκούριος καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μαξι-

μιλιανού Ροδόλφος de Anhalt πολιορκούντες τὸ φρούριον Castel Nuovo di Quer, ἀπεδεκατίζοντο ὑπὸ τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐστρατοπεδευμένων Κόρσων. Ἐν συμβουλίῳ ἀνεγνωρίσθη ὅτι τὸ μόνον μέσον πρὸς νίκην ἦτο ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς τῷ παρέτηρσε:

Λοιπὸν ἡ συντροφία μου δὲν ἔχει νὰ περάσῃ, τὸν ποταμὸν, γιὰτ' ἐν' βαθύς, καὶ τὴν ζωὴν θὰ χάσῃ. μὲ τ' ἀλογά σου νὰ σεβῆς οὐδόλως σὲ ἀναγκάζω, ὅτ' εἶν' πολὺς ὁ κίνδυνος, ὡσπερ ἐγὼ δοξάζω... γιὰτι ἐγὼ δὲν δύναμαι βοήθειαν νὰ σοῦ δώσω...

Ἄλλ' ὁ Μερκούριος ἐπρότεινε ὅτι αὐτὸς θὰ περάτῃ τὸν ποταμὸν μετὰ τῶν τετρακοσίων ἰππέων του:

Ὅπως εἶπε· καὶ ἔπειτα τὴν συντροφίαν του ὀρίζει, νὰ ἐσεβῶν ἔς τὸν ποταμὸν, ἕκτερος δὲ πρώτος ὁρμίζει. κολῦμβον τὸν ἐπέρασαν καὶ ἔς τὴν ἄκραν διαβήκαν... ἔς τὴν μέσσην τοὺς ἐκτύπησαν καὶ ὄλους τοὺς ἐσκορπίσαν. Οἱ δὲ Τουδέσκοι ἔπειτα ἔκ τὸ κίστρον ἐπερνοῦσαν, καὶ τὸν σινδὸρ Μερκούριον πολλὰ τὸν ἐπαινοῦσαν. ὅτι πρᾶγμα ποῦ τὸ ποικεν ἤτονε νὰ θαυμάζου, καὶ Ρώμης ἄλλον Καίσαρα ἕκτερον νὰ παρεϊκάζου.

Ἐν τῷ στρατιωτικῷ ὀργανισμῷ τῷ ἐν ἔτει 1534 συνταχθέντι ὑπὸ τοῦ Γουλιέλμου du Bellay, πρώτων μνημονεύεται ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ ἡ εἰσαγωγή τῶν ἀνωτέρω δύο Στρατιωτικῶν γυμνασίων «οἱ τουφεκοφόροι, οἱ στρατιῶται (estradiots), καὶ οἱ ἐλαφροὶ ἰππεῖς ὀφείλουσι νὰ γυμνάζωνται ὅπως περῶσιν ἔφιπποι καὶ καθωπλισμένοι μεγάλους ποταμούς καὶ ἀναρριχῶνται εἰς τὰ μᾶλλον ἀπότομα ὄρη, καὶ καταβαίνουσι καλπάζοντες.» ⁴⁾

Ἄλλὰ καὶ ἡ πολλὰκις μνημονευθεῖσα ἐνέδρα δὲν φαίνεται πρὸ τοῦ Μερκουρίου γνωστὴ ἐν τῷ Γαλλικῷ στρατῷ, ἀφοῦ ἐν τῇ μάχῃ τῆς Γενουῆς (1507) εἰς αὐτὸν τὸν Μερκούριον ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἡ στήσις τῆς ἐνέδρας, ἣτις τὰ μάλιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην νίκην. Ἴδου πῶς περιγράφει τὸ γεγονός τοῦτο ὁ προμνημονευθεὶς σύγχρονος χρονολογὸς d'Auton: «Ὁ βασιλεὺς καλέσας τὸν Μερκούριον τῷ εἶπε — ἰππεύσατε μεθ' ὄλων τῶν ὑμετέρων Στρατιωτῶν καὶ ἀρχίσατε ἐλαφρὸν ἀκροβολισμόν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ ἐχθροῦ, τὸ εὐρισκόμενον ἐγγύτερον εἰς τὸν προμαχῶνα. Στήσατε ὀπισθεν τοῦ βουνοῦ ἐνέδραν ἐξ ὑμετέρων ἀνδρῶν, πεζῶν καὶ ἰππέων ὅπως ἐν ἀνάγκῃ σᾶς βοηθήσῃ. Μετὰ τὸν ἀκροβολισμόν θέλετε προσποιοῦν ὑποχώρησιν ὅπως σύρῃτε τοὺς ἐχθροὺς μέχρι τῆς ὑμετέρας ἐνέδρας, καὶ ἐκεῖ δώσατέ τοις ἕνα καλὸν χαιρετισμόν. Συγχρόνως θὰ διατάξω ν' ἀναβῶσιν εἰς τὸ βουνὸν ἀρκετοὶ πεζοὶ καὶ βαρεῖς ἰππεῖς ὅπως ὑποστηρίξωσιν ἄνωθεν τοὺς ἡμετέρους ἀνδρας καὶ ἀρχίσωμεν τὴν μάχην.

«Τούτων λεχθέντων, ὁ κύριος (messire) Μερκούριος μετὰ ἑκατὸν Στρατιωτῶν καλῶς ἐξωπλισμένων καὶ κρατούντων εἰς χεῖρας τὰ ἀκόντια μετὰ τῶν σημαίων των ἤρχισε ν' ἀναρριχᾶται τὴν πρὸς τὸν προμαχῶνα φέρουσαν ὁδὸν Πολλοὶ Γάλλοι καὶ Ἴταλοι ἰππῶται τὸν παρηολούθησαν, μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ μαρκήσιος τῆς Μαντούης ἰππεύων καὶ ὀπλισμένος κατὰ τὸ ἔθος τῶν Στρατιωτῶν (all Albanaise), ὁ Φραγκίσκος de Maugiron, καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

«Ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ προχωρήσωσι 3000 Ἑλβετοὶ καὶ 6000 Γάλλοι πεζοί. Ἦχουν αἱ σάλπιγγες καὶ ἐκρότου διὰ τῶν χειρῶν τὰ μεγάλα τῶν Ἑλβετῶν τύμπανα. Οἱ πρίγκηπες καὶ οἱ ἀκόλουθοι μεθ' ὄλων τῶν θαρέων ἰππέων κρατούντων τὴν λόγχην ἐπὶ τοῦ μηροῦ περιεκύκλουν τὸν βασιλέα.

«Οἱ Γενουήνσιοι ἐτοιμοπόλεμοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, ἅμα παρετήρησαν τοὺς Γάλλους καὶ τοὺς Ἑλβετοὺς ἀπανταχῶθεν ἐλαύνοντας παρεσκευάζοντο νὰ κτυπήσωσι τοὺς πρώτους ἐφορμήσοντας, ὅτε ὁ κύριος Μερκούριος τοποθετήσας ἤδη ἐν ἐνέδρᾳ μέρος τῶν ἀνδρῶν του, ἐπαρουσιάσθη ἐξ ἀπροόπτου ἀπὸ μιᾶς χαράδρας καὶ ἤρξατο τὸν ἀκροβολισμόν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ἄλλου στρατοῦ. Οἱ Γενουήνσιοι τὸν ἐδέχθησαν μὲ τοξείματα καὶ βλήματα. Τινὲς μάλιστα ἀφῆκαν τὰς τάξεις των ἕνα προσβάλωσι τοὺς Στρατιώτας μὲ τὰς λόγχας κατωφερεῖς. Ἄλλ' ἐκεῖνοι ἀμέσως ἐστράφησαν καὶ κεντῶντες διὰ τῆς σιδηρᾶς αἰχμῆς τῶν δοράτων τοὺς εἰς τοιοῦτους ὀρεινοὺς ἀκροβολισμοὺς γυμνασμένους ἵππους των, ὑπεχώρησαν πολεμοῦντες μέχρι τοῦ σώματος των, ὅπερ ἐξήκολούθησεν ἐπὶ μακρὸν ἀκροβολίζον. Ἐξ Γενουήνσιοι ἐφονεύθησαν, δύο Στρατιῶται ἐπληγώθησαν καὶ εἰς ἐφονεύθη.

«Οἱ Ἑλβετοὶ διαμείνοντες κάτω μετὰ τοῦ βασιλέως, ἅμα εἶδον ἀρχίσαντα τὸν ἀκροβολισμόν ἐγονάτισαν ἅπαντες καὶ ἐφίλησαν τὴν γῆν. Διαιροῦντος τούτου, ἕμενον γονατιστοὶ καὶ μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένους.

«Ὅταν ὁ κύριος Μερκούριος διέκρινε μακροῦθεν τὴν βοήθειαν ταύτην, ἐξεσφενδόνισε κατὰ τῶν πλησιεστέρων Γενουησίων τὰ τελευταῖα βλήματα καὶ ἐπροσποιοῦν ὑποχώρησιν μετὰ τῶν ἐλαφρῶν ἰππέων του. Παραχρῆμα τὸ ἐχθρὸν σῶμα ἐγκαταλιπὸν τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ ἐδραμεν εἰς καταδίωξιν τῶν Στρατιωτῶν. Οἱ ἄλλοι τοὺς ἠκολούθησαν τρέχοντες, καὶ ὅλοι ἀγρίως ἐφώναζον accarne! accarne! (εἰς τὸ κρέας! εἰς τὸ κρέας!) Αἱ κραυγαὶ τῶν διωκόντων τοὺς Στρατιώτας Γενουησίων ὡς κεραινοὺς ἠκούοντο ἀπὸ μιᾶς λέυγης.

«Ἄρα ὁμως οἱ Γενουήνσιοι ἐπλησίασαν, ἐρίφθησαν ἐν μέσῳ αὐτῶν δύο μεγάλα πυροβόλα.

⁴⁾ Hardy, σελ. 269.

Συγχρόνως δὲ οἱ ἐν τῇ ἐνέδρῳ κεκρυμμένοι ἐξεληθόντες ἠνώθησαν εἰς τὰ δύο σώματα τῶν Ἑλβετῶν καὶ τῶν Γάλλων πεζῶν. Τότε καὶ οἱ ἄλλοι Στρατιῶται παρακάμψαντες ἠνώθησαν πρὸς τοὺς ἐλαφροὺς ἵππεῖς τοῦ βασιλέως, τοῦ μαρκησίου τῆς Μαντούης καὶ τοῦ κυρίου de Maugiron. "Ἀπαντες δὲ ἄλλοι ἵππεῖς καὶ πεζοὶ ἐπέπεσαν τόσον ὀρμητικῶς κατὰ τοῦ πρώτου σώματος τῶν ἐχθρῶν, ὥστε τοῦτο ἔστρεψε τὰ νῶτα. Τὸ παρακολουθοῦν δεύτερον σῶμα ἰδὼν τοὺς μὲν τραπέντας διευθυνομένους πρὸς αὐτούς, τοὺς δὲ Γάλλους ὀπισθεν φονεύοντας τούτους, πολὺ ἐφοβήθη. Ὁ Δόγης Παῦλος Νόβης καὶ ὁ Πιζαῖος Ἰάκωβος Κόρσος εἰς μάτην ἐπροσπάθησαν νὰ διατηρήσωσι τὴν τάξιν καὶ ἐμποδίσωσι τὴν φυγὴν· οἱ πάντες ἔφυγον».

«Ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων Γενοουησιῶν ὑπελογίσθη εἰς 1400, Γάλλοι δ' ἐφονεύθησαν 39, ἀλλ' ἐπληρώθησαν πολλοί».

«Οὕτως ὁ βασιλεὺς κερδίσας τὴν μάχην ἐπορεύθη πάνοπλος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἀββαδίας τοῦ Boschetto καὶ ἐδόξασε τὸν θεόν.» ¹⁾

Ὁ Κορωνάιος συμφωνῶν πρὸς τὸν χρονογράφον τοῦ βασιλέως γράφει ὅτι ἀληθῶς ὁ Λουδοβίκος IB' παρήγγειλεν εἰς τὸν Μερκούριον νὰ πράξῃ ὅ,τι ἔπραξεν».

Σὺ δὲ σινοῦρ Μερκούριε σύρ' ἐκ τῷ χαμαιθῶνι,
νὰ δίδῃς ἓνα πόλεμον, κ' ἡμεῖς ἐδώθην ἄλλον.

Συγχρόνως ὁμοίως διὰ μακρῶν περιγράφει καὶ ἕτερον κατὰ τῶν Γενοουησιῶν πόλεμον, διεσχαθέντα διὰ τῆς αὐτῆς τακτικῆς. Παρακαλέσας τὸν βασιλέα νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πολεμήσῃ «ὡς εἶνε μαθημένος» διὰ νυκτὸς διῆλθε τὸ πρὸ τῆς Γενοῦης τραχύτατον ὄρος, καὶ ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἐμφανισθεὶς εἰς ἀπροόπτου εἰς τοὺς ἐχθρούς, κατέφθειρεν αὐτούς:

Ἐκεῖθεν δὲ ἐξέβηκαν κ' ὄλονυκτι περπάτου,
κ' εἰς τὰ βουνὰ τὰ ἄβυθα τ' ἄλογά τοις ἐπάτου,
τὴν στράταν δὲ τὴν ἄβυθον περπατικῶς τὴν ποῖκε,
κ' ἡλίου ἀνατέλλοντος εἰς τοὺς ἐχθρούς ἐμπήκε·
τοὺς εὗρηκεν ἀρδίνιαστους 'ς ἐκείνην τὴν μερίαν,
γιατὶ δὲν ἐπιστεύασιν νὰ λάθουν κονταρία,
τινάς ἐκ τὴν μερίαν αὐτήν, γιατί δὲν ἐπατήθη,
ἀπ' ἄλογον, οὐδ' ἄνθρωπον, οὐδὲ ἐπερπατήθη.
δύο χιλιᾶδες κόψασιν, καὶ χίλιους ἐλαθῶσαν,
καὶ πεντακόσιους ἄρχοντας εὐγενικοὺς σκλαθῶσαν.
ταῦτα δ' ὁ ρήγας βλέπωντας μετὰ χαρὰν μεγάλην,
τὰς χεῖράς του 'ς τὸν τράχηλον τοῦ Μερκούριου βάλλει.
καὶ ἐκ τὰ δύο μάγουλα ἐγλυκοφίλησέ τον,
πολλὰ δὲ 'ς τὸ στρατόπεδον μέσα εὐφημίσε' του ²⁾.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δηλοῦται ὅτι ἀληθῶς μὲν ἀπὸ τοῦ 1499 ὁ Λουδοβίκος IB' προσέλαβεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του Στρατιώτας, πιθανῶς τοὺς ὑπὸ Ἀριανίτου προσενεχθέντας αὐτῷ 400, ἢ εἰσαγωγῇ ὁμοίως τῆς Στρατιωτικῆς τακτικῆς καὶ ὁ κατ' αὐτὴν διοργανισμὸς τῶν ἐλαφρῶν ἵππέων ἤρχισε

κυρίως ἀφοῦ ὁ Μερκούριος ὠνομάσθη ἀρχηγὸς ἅπαντος τοῦ ἐλαφροῦ ἵππικοῦ, καὶ ἐπὶ ἐξ ἑτῆ πιστῶς ὑπερέτησε τὴν Γαλλίαν (1503-1509). Ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ πολιορκίᾳ τῆς Γενοῦης ἅπας ὁ στρατὸς τοῦ βασιλέως συνεποσούτο εἰς 50000 ἀνδρῶν, ἐξ ὧν μόνον 2000 ἐλαφροὶ ἵππεῖς οἱ ὑπὸ Μερκούριου διοικούμενοι. Οὗτοι δὲν ἀνήκον πάντες αὐτῷ, διότι ὁ βιογράφος του, λέγει ὅτι τὸ ἐν Γενοῦῃ ἴδιον σῶμά του ἀπετελεῖτο ἐκ 500 Στρατιωτῶν, Μακεδόνων (Ἀλβανῶν) ἐκ Πελοποννήσου. Ὡστε οἱ ὑπόλοιποι 1500 ἦσαν ἄλλοι Στρατιῶται πρὸ αὐτοῦ ὑπηρετοῦντες ἐν Γαλλίᾳ, ἢ καὶ Γάλλοι διοργανισμένοι Στρατιωτικῶς, ὡς ὁ προσημειωθεὶς μαρκήσιος τῆς Μαντούης.

(Ἐπειτα συνέχεια)

K. ΣΑΘΑΣ

ΤΕΚΝΑ ΕΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΟΝΕΩΝ ΑΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ernest Legouvé]

A'

Οὐδεὶς εἶνε ἀληθῶς πατὴρ ἂν δὲν ἐνδιαφέρεται περὶ τῶν ἄλλων πατέρων. Ὅσοι μᾶλλον συμβιωῦν μετὰ τοῦ υἱοῦ μου τόσοι μᾶλλον συνδέονται πρὸς πάσας τὰς ἄλλας ψυχάς. Ἡ φαντασία μου ὑπὸ τῆς καρδίας μου ἐλαυνομένη εἰσδύει εἰς ὅλας τὰς οικογενείας, κατέρχεται εἰς πάσας τὰς συνειδήσεις. Ἐχω ἀνάγκην νὰ μάθω τί συμβαίνει ἐν τῷ βῆθει τῆς ζωῆς καὶ τῆς καρδίας τῶν ἐν τῷ καθήκοντι καὶ τῇ στοργῇ ἐταίρων μου.

Πρὸ τινῶν ἡμερῶν, ὑπὸ τοιαύτης μερίμνης κατελιγμένος, ἔκρουσα τὴν θύραν ἀνδρὸς σοβαροῦ καὶ ἐμπέρου εἰς τὰ τῆς ἀγωγῆς. Εἶνε διευθυντὴς μεγάλης σχολῆς, κατὰ πάντα δὲ καταλλῆλος διὰ τὴν θέσιν ταύτην ἕνεκα τῆς εὐθύτητος τοῦ πνεύματός του καὶ τῆς ἀκάμπτου πως στερορότητος τοῦ χαρακτήρός του. Ἐπελήφθη ἀμέσως τοῦ θέματος:

— Ἀπὸ πόσον ἐτῶν εἰσθε διευθυντὴς τῆς σχολῆς ταύτης;

— Ἀπὸ δεκαπέντε ἐτῶν.

— Ποίους μαθητὰς συνήθως ἔχετε;

— Υἱοὺς μικρῶν ἐμπόρων, τεχνιτῶν, γεωργῶν, κατωτέρων ὑπαλλήλων, ὑπηρετῶν.

— Ποῖα μαθήματα περιλαμβάνει τὸ πρόγραμμά σας;

— Τὰς ὠφελίμους τέχνας, τὰς ζώσας γλώσσας, φιλολογικὰς τινὰς γνώσεις.

— Ὡστε ἐκ τούτου προέρχεται μεγάλη ἀνισότης μαθήσεως μεταξὺ τῶν τέκνων καὶ τῶν γονέων των;

— Πολὺ μεγάλη.

— Ποίαν ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ ἡ ἀνισότης αὐτῆ

¹⁾ Ἐν Hardy, σελ. 92, 97.

²⁾ Κορωνάιος, σελ. 78.